

EXPUNERE DE MOTIVE:

Introducerea, în Legea nr. 168/2020, a unor compensații bănești pentru militarii români decorați de către statul român sau de către NATO/UE ar fi un pas firesc în consolidarea recunoașterii naționale a valorii serviciului militar în teatrele de operații. Aceasta ar reflecta nu doar o datorie morală, ci și o investiție în viitorul Armatei României și în capacitatea sa de a-și îndeplini angajamentele internaționale.

Cadrul legal actual, consacrat prin intrarea în vigoare, la data de 04.02.2021 a Legii nr. 168/2020, nu acoperă în întregime necesitatea resimțită la nivelul instituției militare privind recunoașterea meritelor personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații în conformitate cu Legea nr. 121/2011, actualizată, cu modificările și completările ulterioare, în sensul recunoașterii meritelor și recompensării celor care s-au remarcat în îndeplinirea misiunilor de luptă încredințate și executate.

Prezenta propunere legislativă are ca scop completarea cadrului legal privind recunoașterea meritelor și acordarea unor drepturi personalului participant la acțiuni militare, misiuni și operații, cărui i-au fost conferite decorații naționale cu însemn de război sau ordine/medalii (sub egida art. 5 sau non-art.5 din Tratatul Nord-Atlantic) NATO, UE sau ale altor state membre NATO/UE, participante la coalițiile din teatrele de operații, precum și urmașilor acestuia, în vederea asigurării unui tratament echitabil și nediscriminatoriu între diferitele categorii de beneficiari, având în vedere următoarele aspecte:

- constituie o recunoaștere morală deosebită, precum și un factor de motivare și inițiativă în executarea misiunilor de luptă în teatrele de operații, pentru personalul participant la misiuni aflate sub jurisdicția unor organisme internaționale la care statul român este parte;

- executarea unor asemenea misiuni reprezintă una dintre componentele principale ale politicii externe a României, prin îndeplinirea angajamentelor asumate față de organismele internaționale, în special NATO și UE, precum și față de alți parteneri sau coaliții de voință la care statul român este parte, prin participarea cu personal militar la acțiuni militare cu grad ridicat de pericol, **în condițiile în care participarea la asemenea acțiuni nu se mai realizează pe bază de voluntariat, ci are caracter obligatoriu, în conformitate cu art. 8 alin. (2) din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 53 din 21.04.2011, militarii acționând, în consecință, în interesul statului român, asemenea perioadelor în care situația a impus-o;**

- deși au existat inițiative legislative în trecut privind extinderea sferei de beneficiari ai statutului de veteran de război, în conformitate cu prevederile Legii nr. 44/1994 privind veteranii de război, în sensul includerii în această categorie și a militarilor participanți la acțiuni militare după anul 1990, care au fost decorați cu ordine naționale cu însemn de război, acestea nu s-au concretizat până în prezent;

- *în acest sens, pentru recompensarea, după trecerea în rezervă/retragere a acestei categorii de militari evidențiați în îndeplinirea misiunilor la care au luat parte, în evidența Cancelariei Ordinilor din cadrul Administrației Prezidențiale figurează că au fost decorați cu ordine și medalii cu însemn de război un număr de 210 militari din cadrul Ministerului Apărării Naționale, dintre care 31 au fost decorați post-mortem sau ca urmare a rănirii, precum și un număr de 17 militari decorați cu ordine naționale cu însemn de război care nu au fost răniți sau decedați; de asemenea, există un număr de 158 de militari decorați provenind din alte structuri ale sistemului național de apărare. Măsurile propuse nu ar avea un impact financiar semnificativ, având în vedere numărul potențialilor beneficiari, raportat inclusiv la meritele și sacrificiile acestora în slujba națiunii române;*

- *în OUG 82/2006, existau unele drepturi pentru cei decorați, precum gratuitatea transportului în comun și decontarea unui abonament de telefonie, drepturi care nu au fost preluate în Legea nr.168/2020;*

• *menționăm că, în motivarea acordării acestor decorații cu însemn de război, conform jurnalului acțiunilor militare, stipulată în brevetul prezidențial de acordare a acestora, este prevăzut: „...pentru curaj, inițiativă și spirit de sacrificiu în îndeplinirea misiunilor de luptă încredințate în teatrele de operații sub mandatul unor coalitii internaționale...”;*

• *potrivit art. 77 din Legea nr. 29/2000:*

„(1) *Decorațiile de război se pot conferi și pe timp de pace unor unități militare sau militarilor români care participă sub jurisdicția unor organisme internaționale la care statul român este parte. Faptele de arme deosebite ale acestor militari pot fi răsplătite cu ordine și medalii militare, cu însemn de război.*

(2) *În cazuri excepționale, pentru acțiuni de mare amploare și cu cotă ridicată de risc, Președintele României poate conferi persoanelor prevăzute la alin. (1) și decorații naționale cu însemn de război.”;*

• *capitolul drepturi din Legea nr. 29/2000 prevede doar faptul că „persoanele decorate beneficiază de loc de veci în mod gratuit”;*

• *legislația actuală prevede acordarea unor rente viagere pe diferite domenii de activitate pentru persoanele remarcate, după cum urmează:*

a) *în Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, la art. 13 sunt prevăzute rente lunare cu același coeficient pentru veteranii decorați conform ierarhiei decorațiilor de război;*

b) *în Legea educației și sportului nr. 69/2000, la art. 64, este prevăzută acordarea de rente viagere pentru sportivii de performanță care au obținut medalii pentru România, în funcție de importanța acestora;*

c) *în Legea nr. 341/2004 privind recunoștința pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989, la art. 4, sunt prevăzute indemnizații ierarhizate pentru persoanele participante și evidențiate.*

Militarii decorați de NATO sunt recunoscuți pentru fapte excepționale, comportament onorabil și participare activă în misiuni cu grad ridicat de risc.

Conform Codului muncii și legislației privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice (Legea-cadru nr. 153/2017), orice activitate care presupune risc sau efort suplimentar poate justifica o compensare suplimentară.

Totodată, în practica statelor membre NATO se acordă drepturi militarilor decorați pentru merite în executarea misiunilor de luptă, astfel:

A. RECOMPENSAREA MILITARILOR VETERANI DECORAȚI ÎN PRACTICA ALTOR STATE/ARMATE NATO

1. Statele Unite ale Americii

Medal of Honor/Medalia de Onoare este cea mai înaltă decorație militară în SUA. Aceasta se acordă de Guvernul SUA și este înmănată de Președintele SUA, în numele Congresului, acelor militari care s-au distins prin curaj, riscându-și viața dincolo de limitele datoriei, în lupta împotriva unui inamic al SUA. Prin valoare și importanță, această distincție se aseamănă cu Crucea Victoria din Regatul Unit sau cu Legiunea de Onoare din Franța. Din cauza exigenței criteriilor de acordare, medalia este conferită adesea postum (de către președintele SUA familiei decedatului). Conform analizei revistei americane Times, în cazul războaielor din Irak și Afganistan, o astfel de medalie a fost primită de aproximativ un milion de militari în serviciu, în cazul războaielor anterioare, s-a înmănat o medalie la 100 000 militari. Persoanele decorate se bucură, în SUA, de o serie de drepturi și privilegii legale.

Cei decorați cu Medalia de Onoare, potrivit tradiției și legislației americane, primesc următoarele beneficii:

Conform tradiției oricare alt militar, indiferent de rang este obligat să salute primul pe cel decorat.

Conform legilor americane, decorații primesc următoarele beneficii.

- completarea lunară a pensiei/soldei de 1027 dolari.
- dreptul, pentru cei aflați în serviciu, la completarea sumei pentru îmbrăcăminte.
- Toți medaliații și membrii familiei primesc drepturi speciale de cumpărături în cantinele și magazinele bazelor americane, pentru cei decorați și pentru membrii familiei.
- reduceri pentru transportul aerian.
- acceptarea fără examen a copiilor la oricare academie militară din SUA.
- majorarea pensiei cu 10%.
- dreptul de a fi înmormântați în Cimitirul Militar Național din Arlington.
- toți decorații, după 23 octombrie 2002, primesc steagul Medal of Honor.
- dreptul de a purta medalia de onoare și în ținută civilă.

Conform legii primesc retroactiv steagul toți medaliații care sunt în viață. Pe lângă acestea, Regulamentul militar permite medaliatului să poarte uniforma de paradă (cu câteva excepții clar definite). Ceilați militari ai forțelor armate au dreptul să poarte uniforma de paradă doar cu ocazii speciale.

Alte medalii prin care sunt recunoscute meritele militarilor americani sunt: Army Achievement Medal, Commendation Medal și Medal of Merit.

2. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord

Militarilor li se acordă, pentru acte de eroism „în fața dușmanului”, Crucea Victoria, aceasta având prioritate față de celelalte ordine, decorații, medalii.

3. Franța

Cea mai înaltă decorație militară acordată militarilor pentru fapte de eroism este Legiunea de Onoare.

4. Germania

Decorația oficială cea mai înaltă acordată militarilor pe timp de război este Crucea de Fier.

În aceste state, persoanele decorate cu decorațiile de război, anterior menționate, beneficiază de:

- rente viagere lunare
- pensii de serviciu majorate cu diferite procente
- scutiri de impozite
- alte facilități în sistemul de asigurări sociale
- respectul cuvenit.

5. Polonia

Militarii participanți la acțiuni militare și decorați cu distincția Virtuții Militare beneficiază de pensie de serviciu pe întreaga durată a vieții.

6. Medaliiile NATO

Medaliile NATO reprezintă o categorie de decorații militare internaționale acordate militarilor din diferite armate aflate sub autoritatea Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Acestea au fost instituite pentru prima dată în anul 1996, pentru a recunoaște meritele militarilor care au servit în Forța de Implementare (IFOR) ca parte a Operațiunii Joint Endeavour în fosta Iugoslavie. Ulterior, în anul 1999, a fost instituită o altă medalie pentru participanții la Operațiunea Forța Aliată din Kosovo. Pe măsură ce operațiunile NATO au devenit mai frecvente, au fost create medalii distincte pentru fiecare operațiune.

La începutul anului 2003, NATO instituiseră doar trei tipuri de medalii: NATO Meritorious Service Medal (Medalia Serviciului Meritoriu al NATO), medalia pentru participarea la misiuni NATO sub

egida art. 5 al Tratatul Nord-Atlantic și o medalie pentru participarea la misiuni NATO sub egida non art. 5 din Tratatul Nord-Atlantic. Participarea la operațiuni specifice este marcată prin barete purtate pe panglică, inscripționate cu numele operațiunii militare.

În prezent, există paisprezece versiuni ale medaliei NATO pentru participarea la misiuni NATO în fosta Iugoslavie, Kosovo și Macedonia de Nord, două acordate pentru operațiuni și misiuni militare sub art. 5 (Eagle Assist, Active Endeavour) și opt pentru operațiunile și misiunile NATO desfășurate sub non-art. 5 (Forța Internațională de Asistență pentru Securitate Afganistan - ISAF, Resolute Support - RS, Balcani - Balkans, Misiunea de pregătire NATO-Irak -NTM-I, Africa, AMIS, OUP-Libia și Pakistan).

B. Indemnizația în sumă fixă prevăzută la art. 12 lit. c) din Legea nr. 168/2020 a fost omisă din prevederile privind indexarea cu rata medie anuală a inflației și creșterea reală a câștigului salarial mediu brut și, deși a fost completată prin OUG 31/2024, nu se aplică, fiind prorogată anual, precum și raportarea la celelate tipuri de indemnizații prevăzute în lege, actualizate.

C. Drepturile prevăzute în prezenta lege au caracter special, fiind destinate recompensării personalului participant la acțiuni militare în afara teritoriului național și a sacrificiilor acestora în slujba țării ale acestora. Aceste drepturi nu trebuie să afecteze veniturile lunare ale beneficiarilor în anumite situații conjuncturale, ci să asigure venituri permanente și predictibile, inclusiv printr-o incluziune socială stabilă în familie, în special pentru persoanele cu nevoi speciale și încadrate în diferite grade de invalidate ca urmare a participării la acțiuni militare;

D. Totodată, avansarea în grad a veteranilor din teatrele de operații, aflați în rezervă sau retragere și medaliați, ar constitui o recunoaștere simbolică a meritelor excepționale în misiuni de luptă, executate cu asumarea riscurilor, inclusiv a pierderii vieții, prin spirit de sacrificiu pentru îndeplinirea misiunilor încredințate de armata și statul român, fără a necesita fonduri financiare suplimentare.

E. Scutirea de la plata impozitului aferent unui singur autovehicul aflat în proprietate nu ar avea un impact financiar semnificativ, existând numeroase unități administrativ-teritoriale în care nu domiciliază veterani din teatrele de operații.

F. Prezentele completări legislative sunt necesare pentru întregirea cadrului legislativ actual, ca urmare a legiferării și punerii în aplicare a Legii nr. 168/2020 (unele drepturi fiind anterior prevăzute în O.U.G. 82/2006 – abrogată în prezent) și a aspectelor identificate la nivelul structurilor Sistemului Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională.

Legea 168/2020 prevede compensații financiare doar pentru răniți, militari invalizi, civili invalizi și personal participant care au dobândit afecțiuni fizice și/sau psihice, în timp ce tot mai mulți militari și civili participanți la misiuni în teatrele de operații au decedat sau se luptă cu boli oncologice, leucemii și limfoame. Această situație reprezintă o **discriminare** față de cei care au contractat astfel de boli, comparativ cu răniții, invalizii și persoanele cu afecțiuni fizice și/sau psihice.

Prin urmare este necesar ca și această categorie a personalului armatei române să beneficieze de compensații financiare. Astfel se cuvine să aruncăm o privire asupra modului în care statele membre NATO tratează problema afecțiunilor și bolilor oncologice, leucemii, limfoame, etc.

Majoritatea statelor NATO oferă compensații bănești lunare militarilor, veterani ai teatrelor de operații, care s-au îmbolnăvit de afecțiuni grave precum leucemia sau cancerul.

Exemple:

1. Statele Unite ale Americii (SUA):

- **Compensații de Dizabilitate (Disability Compensation)** – Departamentul pentru Afaceri Veteranilor (VA) oferă lunar compensații bănești, scutite de taxe, pentru veteranii cu dizabilități legate de serviciul militar. Cancerul și leucemia, mai ales dacă sunt legate de expunerea la substanțe toxice (ex. Agent Orange, arsuri la gropile de deșeuri - burn pits, radiații etc.), sunt considerate afecțiuni legate de serviciu.
- **Prezumția de Conexiune: Legea PACT Act din 2022** a extins semnificativ lista condițiilor medicale (inclusiv diverse tipuri de cancer și leucemii) care sunt prezumate a fi legate de serviciul militar pentru veteranii expuși la anumiți factori de risc în teatrele de operații (ex. Golful Persic, Irak, Afganistan). Aceasta înseamnă că veteranul nu trebuie să demonstreze o legătură directă, ci doar că a fost expus și are diagnosticul.
- **Rating de 100%:** Veteranii cu un caz activ de cancer sunt, în general, evaluați cu un grad de dizabilitate de 100% (temporar) în timpul tratamentului, ceea ce le asigură cea mai mare compensație lunară. După tratament, ratingul este reevaluat în funcție de sechelele rămase.
- **Compensații Speciale Lunare (Special Monthly Compensation - SMC):** Dacă boala (inclusiv cancerul/leucemia) duce la pierderea funcției unui organ, a unui membru, sau la necesitatea de îngrijire permanentă (aid and attendance), veteranul poate primi o compensație suplimentară (SMC) pe lângă compensația standard de dizabilitate.

2. Canada:

- **Beneficii de Dizabilitate (Disability Benefits):** Veterans Affairs Canada (VAC) oferă plăți financiare, scutite de taxe, pentru membrii Forțelor Armate Canadiene și veteranii cu afecțiuni medicale sau dizabilități cauzate sau agravate de serviciul militar. Aceasta include cancerul și leucemia.
- **Compensație pentru Durere și Suferință (Pain and Suffering Compensation):** Veteranii cu afecțiuni legate de serviciu pot alege să primească această compensație ca plăți lunare pe durata vieții sau ca o sumă forfetară, în funcție de gradul de dizabilitate și impactul asupra calității vieții.
- **Suport Adițional:** Există, de asemenea, programe pentru reabilitare, asistență financiară și sprijin pentru reîncadrarea în muncă.

3. Marea Britanie:

- **War Pension Scheme (WPS):** Acordă compensații pentru orice leziune sau boală (inclusiv cancerul/leucemia) cauzată sau agravată de serviciul militar, survenită înainte de 6 aprilie 2005. Plățile pot fi săptămânale sau lunare, în funcție de gradul de invaliditate.
- **Armed Forces Compensation Scheme (AFCS):** Acoperă leziunile sau bolile (inclusiv cancerul/leucemia) cauzate de serviciul militar începând cu 6 aprilie 2005. Acest sistem oferă plăți forfetare și plăți lunare (Guaranteed Income Payment - GIP) pentru afecțiuni grave.
- **Mesothelioma:** Există programe specifice și compensații semnificative (inclusiv opțiuni de plată lunară sau sumă forfetară mare) pentru veteranii diagnosticați cu mezoteliom (un tip de cancer pulmonar legat de expunerea la azbest în timpul serviciului).

4. Germania:

- **Sistemul german de compensații se concentrează pe sprijinirea victimelor vătămarilor survenite în timpul serviciului ("Wehrdienstbeschädigung").** Dacă o boală, precum leucemia sau cancerul, este recunoscută ca fiind o consecință a unei vătămări sau expuneri legate de serviciul militar, veteranul poate beneficia de:
 - Pensii de bază (Grundrente) - plăți lunare, scutite de impozit, în funcție de gradul afectării stării de sănătate.
 - alocații de îngrijire (Pflegezulage) - dacă este necesară îngrijire specială.
 - compensații pentru pierderea capacității de muncă (Ausgleichsrente) – dacă boala afectează capacitatea de a lucra.

5. Franța:

- Franța are un sistem de pensii de invaliditate și compensații pentru militarii răniți sau îmbolnăviți ca urmare a serviciului militar. Dacă leucemia sau cancerul sunt recunoscute ca fiind consecințe ale serviciului, pot fi acordate pensii lunare, ajutoare pentru îngrijire și alte beneficii sociale și medicale.

De asemenea, legislația americană, în special prin **PACT Act (Honoring our Promise to Address Comprehensive Toxics Act of 2022)**, a simplificat semnificativ procedura de solicitare a beneficiilor pentru veteranii expuși la substanțe toxice, inclusiv în cazul leucemiei și al diferitelor tipuri de cancer.

Un aspect esențial al acestei legi este acela că, pentru majoritatea bolilor prezumate, **nu mai există o limită de timp specifică (latency period) după încetarea serviciului, în interiorul căreia boala trebuie să se manifeste pentru a fi considerată legată de serviciu.**

Iată o explicație mai detaliată:

1. Presumpția de conexiune directă (Presumptive Service Connection):

- PACT Act extinde listele de boli prezumate a fi cauzate de expunerea la arsuri (burn pits), Agent Orange, radiații și alte substanțe toxice.
- Dacă un veteran a servit într-o anumită locație și într-o perioadă de timp specifică asociată unor expuneri toxice și ulterior dezvoltă una dintre bolile prezumate (inclusiv diverse forme de leucemie și cancer), VA (Departamentul pentru Afaceri ale Veteranilor) prezumă automat că boala este legată de serviciu. Veteranul nu mai este obligat să aducă dovezi suplimentare privind legătura de cauzalitate.

2. Lipsa limitelor de timp pentru majoritatea cancerelor și leucemiilor:

- Pentru multe dintre cancerelor și leucemiile incluse pe lista prezumtivă prin PACT Act, **nu există un termen-limită specific** în care boala trebuie să se manifeste după ieșirea din serviciu. Acest lucru reflectă faptul că anumite tipuri de cancer pot avea perioade de latență (timpul dintre expunere și manifestarea bolii) foarte lungi, de ani sau chiar decenii.

De exemplu, pentru afecțiunile legate de expunerea la **Particule Fine (PM2.5)** în teatrele de operații din Asia de Sud-Vest (care includ leucemiile acute și cronice, mielomul multiplu), VA a stabilit că aceste boli vor fi considerate legate de serviciu „dacă se manifestă la orice grad, inclusiv non-compensabil, **în orice moment** după separarea dintr-o perioadă de serviciu militar calificată.”

- În mod similar, pentru afecțiunile legate de **Agent Orange**, nu există o limită de timp pentru manifestare în cazul majorității bolilor prezumate (inclusiv anumite cancer și leucemii), atâta timp cât veteranul a servit în locațiile și perioadele de timp specificate.

Inițiator: Bruynseels Ramona Ioana

